

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-01-21

Närvarande: F.d. justitieråden Eskil Nord och Stefan Lindskog samt justitierådet Magnus Medin

En ny konsumentkreditlag

Enligt en lagrådsremiss den 18 december 2025 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. konsumentkreditlag,
2. lag om ändring i utsökningsbalken,
3. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
4. lag om ändring i lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.,

5. lag om ändring i lagen (1989:567) om ändrade betalningsvillkor för vissa statliga bostadslån m.m.,
6. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
7. lag om ändring i lagen (1996:1179) om ändrade förutsättningar för vissa statligt reglerade bostadslån m.m.,
8. lag om ändring i lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler,
9. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
10. lag om ändring i lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt,
11. lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter,
12. lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
13. lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation,
14. lag om ändring i mervärdesskattelagen (2023:200),
15. lag om ändring i lagen (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet,
16. lag om ändring i lagen (2023:714) om förvärv och förvaltning av nödlidande kreditavtal,

17. lag om ändring i lagen (2026:000) om begränsning av bostadskrediter.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Ida Vilhelmsson och rättssakkunniga Maria Hemmingsson Edwards.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om konsumentkreditlag

Inledning

Allmänt

Lagrådet instämmer överlag i regeringens överväganden, såväl när det gäller vad lagen bör omfatta som i övrigt. Det finns dock enligt Lagrådets mening en del förbättringsmöjligheter och några onöjaktigheter. De flesta av dessa kommenteras i samband med den följande paragrafgenomgången, men några frågor är av sådan övergripande, genomgripande eller allmän karaktär att det framstår som ändamålsenligt att behandla dem redan inledningsvis.

Kapitelindelningen

Lagens omfattning nödvändiggör att den delas in i kapitel. Kapitelindelningen är också på det hela taget invändningsfri. Men om det nu finns ett kapitel som rör näringsidkarens skyldigheter innan ett avtal ingås, nämligen det tredje, så faller det sig naturligt att den kronologiska dispositionsordningen fortsätts. Detta sker också genom att det fjärde kapitlet är rubricerat Kreditavtalet och att de första paragraferna i kapitlet (1–3 §§) handlar om avtalets ingående. Men därefter synes kronologin brista. Vissa bestämmelser i det fjärde kapitlet tar sikte på avtalets innehåll (9–11, 16, 17 och 20–22 §§) och hör naturligt hemma i det kapitlet, medan andra bestämmelser avser

vad som gäller under avtalstiden (4–8, 12–15, 18 och 19 §§) och borde skiljas ut till ett följande kapitel. Till det sagda kommer att det femte kapitlet handlar om konsumentens ångerrätt, en reglering som hör nära samman med avtalets ingående.

Det kan visserligen i något fall vara tveksamt hur man ska se på kronologin, men enligt Lagrådets mening skulle lagen kunna bli något mer tillgänglig om strukturen så långt möjligt följde en logisk kronologi.

Lagrådet förordar att paragraferna i 4 och 5 kap. omdisponeras så att i det förra kapitlet upptas bestämmelser om avtalets ingående och i det senare bestämmelser om vad som gäller under avtalstiden. Därefter fungerar kronologin med det sjätte kapitlet som rör kreditavtalets avslutande.

Det fjärde kapitlet kan förslagsvis rubriceras just *Kreditavtalets ingående och innehåll* medan det är svårare att finna en bra rubrik för det femte kapitlet, eftersom det skulle handla om mer än kreditgivarens skyldigheter under avtalstiden. En möjlig rubrik är dock *Kreditavtalet under avtalstiden*.

Det bör även övervägas om vissa bestämmelser i andra kapitel bör flyttas, då närmast till kapitlet om kreditavtalet under avtalstiden (ett exempel är 6 kap. 11 och 12 §§, där i varje fall den förra paragrafen bör flyttas till det tilltänkta femte kapitlet).

Påföljdsregleringen

De styrande EU-direktiven anvisar regler av såväl civilrättslig som marknads- och näringsrättslig natur. Att alla tre regelslagen införs i en och samma lag är ett val som regeringen har gjort (se övervägandena avsnitt 5.3). Mot det valet kan inte riktas någon invändning. Men det är då viktigt att regelslagen hålls isär. Huruvida

en regel är av det ena eller andra slaget är nämligen avgörande för vad som gäller om näringsidkaren åsidosätter regeln. Ifall det rör sig om en marknads- eller näringsrättslig regel handlar det troligen närmast om en tillsynsfråga, medan en civilrättslig regel grundar materiella rättigheter för konsumenten.

En redaktionell möjlighet att hålla isär regelslagen är att gruppera reglerna åtskilt med särskilda rubriker. I det remitterade förslaget har en annan linje valts. Det handlar om en ordning som närmast kan beskrivas som ett slags sammanvävning.

Det problem som Lagrådet här har sett är att den rättsliga karaktären av vissa bestämmelser som föreskriver skyldigheter för näringsidkaren inte alltid framgår. Det framgår alltså inte alltid om bestämmelserna är av civilrättslig eller av marknads- eller näringsrättslig karaktär. Lagrådet anser att denna fråga är av sådan betydelse ur tillämpningssynvinkel att Lagrådet förordar att frågan uppmärksammas i det fortsatta lagstiftningsarbetet genom att den rättsliga karaktären av bestämmelserna klargörs på lämpligt sätt, förslagsvis i författningskommentaren till respektive bestämmelse. Lagrådet har i sina kommentarer till de enskilda paragraferna enstaka gånger påpekat behovet av ett klargörande, men behovet gäller åtskilliga paragrafer.

Lagrådet förordar vidare att de bestämmelser som innehåller hänvisningar till marknadsföringslagens sanktionssystem samlas i 9 kap., som då bör rubriceras *Tillsyn, påföljder och överklagande*.

Endast näringsidkare bör vara kreditgivare i lagens mening

Som kreditgivare definieras i 1 kap. 3 § "den som lämnar krediten eller övertar den ursprungliga kreditgivarens fordran". Att den som lämnar krediten ska vara näringsidkare framgår bl.a. av 1 kap. 4 §

och den fortlöpande regleringen i de följande kapitlen. Något krav på att den nya kreditgivaren ska vara näringsidkare ställs emellertid inte.

Ordningen att en kreditgivare inte behöver vara näringsidkare kommer också till uttryck i 1 kap. 4 § andra meningen. Enligt den bestämmelsen gäller lagen för även krediter som någon annan än en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument, om en kreditförmedlare agerar som ombud för kreditgivaren.

Att en kreditgivare inte behöver vara näringsidkare stämmer inte med 1 kap. 1 §, där det sägs att lagen "innehåller bestämmelser om skydd för konsumenter i förhållande till näringsidkare när det gäller krediter". Bestämmelsen är alltså inte förenlig med vare sig definitionen av kreditgivare i 1 kap. 3 § eller med bestämmelsen i 1 kap. 4 § andra meningen.

Vidare framstår det enligt Lagrådets mening som svårt att förena med lagens skyddssyfte att någon annan än en näringsidkare skulle ha att iaktta de skyldigheter som enligt lagen ligger på en kreditgivare. Särskilt så eftersom arten och omfattningen av dessa skyldigheter är sådana att ett efterkommande i praktiken förutsätter att fråga är om en näringsidkare med en inte obetydlig organisation, personellt och kompetensmässigt.

Lagrådet förordar att endast näringsidkare ska kunna vara kreditgivare i lagens mening. En ordning som innebär detta skulle kunna åstadkommas genom ändringar av definitionen av kreditgivare i 1 kap. 3 § och av bestämmelsen i 1 kap. 4 § andra meningen, vilket Lagrådet i det följande också föreslår. Men det väcker frågan hur man ska se på det fallet att den som eljest skulle ha varit kreditgivare men inte är det i avsaknad av ställning som näringsidkare. Enligt Lagrådets mening är det svårt att se någon annan ordning än att den som överlåter en kredit till någon som inte är näringsidkare själv får

ansvara för de marknads- och näringsrättsliga skyldigheter som för kreditgivare föreskrivs i lagen. Detsamma gäller för en kreditförmedlare som förmedlar en kredit som ombud för en kreditgivare som inte är näringsidkare. Detta är i linje med att skyldigheter inte kan överlåtas och att ett ombud får svara om inte huvudmannen blir bunden. Hur en sådan ordning skulle kunna konkretiseras i form av lagtext återkommer Lagrådet till under 1 kap. 4 § och 4 kap. 18 §.

Gamla lagbestämmelser i ny lag

Lagstiftningsprocessen har varit begränsad till en direktivimplementering. Det remitterade lagförslaget innebär därför i betydande utsträckning att nu gällande lagbestämmelser oförändrade förs över till den nya lagen. Oftast sker det utan några andra överväganden än en hänvisning till tidigare förarbeten. Men när det rör sig om ett så omfattande EU-direktiv som i det förevarande fallet blir så att säga regelmiljön ny. Det kan då ibland bli svårt att få den nya och direktivstyrda regleringen att samspela med den från tidigare lag övertagna regleringen utan att denna blir föremål för åtminstone någon översyn och anpassning. Till det kommer betydelsen av att samhällslivet förändras och ny praxis kan ha tillkommit.

Fastän lagstiftningsprocessen har varit på det angivna sättet kringskuren har Lagrådet inte begränsat sig på motsvarande sätt. När en ny lag föreslås i en lagrådsremiss är det Lagrådets uppgift att granska lagen i dess helhet. Det synsättet har legat till grund för Lagrådets granskning. En annan sak är att skillnaden mellan lagstiftningsprocessens inriktning och Lagrådets granskning någon gång kan föranleda att vad som borde genomföras eller ändras av beredningsskäl inte låter sig göras i detta lagstiftningsärende. Rent praktiska skäl – direktivet ska vara genomfört senast den

20 november 2026 – kan också tänkas föranleda att regeringen ser sig förhindrad att följa Lagrådets förslag. I en sådan situation kan förslaget aktualiseras i ett annat sammanhang, t.ex. i samband med en framtida översyn.

När det gäller de materiella bestämmelserna – främst 4 kap. 18–21 §§ – ser dock Lagrådet ett behov av en snar översyn. Det handlar där inte bara om att regleringen i vissa hänseenden kan göras enklare och tydligare och att några bestämmelser kan undvaras såsom numera mindre relevanta; konsumentskyddet behöver i vissa fall förstärkas eller i varje fall göras tydligare. Det fordrar ett omtag av regleringen som inte bör låta vänta på sig.

Kommentarer till enskilda paragrafer

Vad gäller de enskilda paragraferna m.m. har Lagrådet följande kommentarer och förslag.

1 kap. 1 §

Enligt paragrafen innehåller lagen bestämmelser om skydd för konsumenter i förhållande till näringsidkare när det gäller krediter. Bortsett från att detta – som har framhållits i inledningen – inte är förenligt med vare sig definitionen av kreditgivare i 3 § eller vad som föreskrivs i 4 § andra meningen är paragrafen enligt Lagrådets mening överflödig. Det räcker med en bestämning av lagens tillämpningsområde. En sådan ges i 4 §. Enligt Lagrådets mening bör då 4 § omformuleras i enlighet med Lagrådets förslag nedan.

1 kap. 3 §

Som har påpekats i det föregående definieras begreppet *kreditgivare* som den som lämnar krediten eller övertar den ursprungliga kreditgivarens fordran. Formuleringen innebär att den som övertar krediten blir kreditgivare utan att behöva vara näringsidkare

(jfr övervägandena i avsnitt 6.2 under rubriken *Allmänt om definitionerna* med hänvisning till prop. 2009/10:242 s. 43).

Med utgångspunkten att en kreditgivare i lagens mening ska vara näringsidkare föreslår Lagrådet att definitionen omformuleras så, att med kreditgivare menas näringsidkare som lämnar krediten eller övertar den ursprungliga kreditgivarens fordran.

1 kap. 4 §

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde. I första meningen anges att lagen gäller för krediter som en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument, vilket är den typsituation som lagen utgår från.

I andra meningen sägs att lagen också gäller för krediter som någon annan än en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument, om en kreditförmedlare agerar som ombud för kreditgivaren. Som har framhållits i inledningen är innebörden att en kreditgivare inte behöver vara näringsidkare när krediten har förmedlats av en kreditförmedlare (som enligt definitionen i 3 § alltid är näringsidkare).

Med Lagrådets utgångspunkt att en kreditgivare i lagens mening ska vara näringsidkare bör meningen omformuleras så att den i stället klargör att lagen gäller för även kreditförmedlare som agerar som ombud för en kreditgivare. Paragrafen skulle då kunna formuleras enligt följande.

4 § Denna lag gäller för krediter som en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument. Lagen gäller också för förmedling av krediter av en kreditförmedlare.

Lagen innehåller bestämmelser som ålägger "näringsidkaren" vissa skyldigheter. I fråga om förmedlade krediter finns det emellertid två näringsidkare, kreditförmedlaren och kreditgivaren. Under antagande att endast kreditgivaren avses i sådana fall (jfr övervägandena i

avsnitt 6.6 under rubriken *Informationen ska innehålla flera uppgifter*) – utom vad beträffar 9 §, som alltid måste gälla för även kreditförmedlaren – är det enligt Lagrådets mening motiverat med en förklarande bestämmelse i frågan.

Det kan tänkas att en kreditförmedlare förmedlar en kredit som ombud för någon som inte är näringsidkare, dvs. en sådan situation som i det remitterade förslaget av den aktuella paragrafen avses i andra meningen. Då bör ordningen vara att bestämmelserna i lagen om en näringsidkares respektive kreditgivares skyldigheter gäller för kreditförmedlaren.

Mot bakgrund av det anförda förordar Lagrådet att det efter 4 § införs en ny paragraf med följande lydelse.

0 § Om en kreditförmedlare har förmedlat en kredit som ombud för en kreditgivare gäller bestämmelserna i lagen om en näringsidkares skyldigheter endast kreditgivaren. Vad som föreskrivs i 9 § gäller dock för även kreditförmedlaren.

Om en kreditförmedlare har förmedlat en kredit som ombud för någon som inte är näringsidkare gäller bestämmelserna i lagen om näringsidkares och kreditgivares skyldigheter för kreditförmedlaren.

1 kap. 5 §

I paragrafen anges att vissa hyres- och leasingavtal omfattas av lagen. Bland annat för att undvika missförstånd och tolkningsfrågor i rättstillämpningen bör det enligt Lagrådets mening övervägas att i stället använda uttrycket "avtal om nyttjanderätt till lös sak".

1 kap. 9 §

Enligt paragrafen ska vid sådan kreditgivning som omfattas av lagen näringsidkaren iaktta god kreditgivningssed och ta till vara konsumentens intressen med tillbörlig omsorg.

Skyldigheten att iaktta god kreditgivningssed är en grundläggande princip som i åtskilliga paragrafer preciseras och utvecklas i olika hänseenden.

Som har framhållits i inledningen är den rättsliga karaktären av flera bestämmelser om skyldigheter för näringsidkaren oklar. När det gäller sådana grundläggande skyldigheter som kommer till uttryck i förevarande paragraf kan god kreditgivningssed ha betydelse också i civilrättsligt avseende. Ett mer påtagligt åsidosättande av konsumentens intressen kan exempelvis motivera jämkning enligt 36 § avtalslagen (se prop. 1991/92:83 s. 108).

Förevarande paragraf bör likväl inte ses som civilrättslig. En annan sak är att ett förhållande som träffas av bestämmelsen kan inverka på rättsförhållandet mellan kreditgivaren och konsumenten enligt också andra civilrättsliga regler än 36 § avtalslagen.

Med god sed torde i förevarande sammanhang förstås ett slags skälighetsstandard vars närmare innehåll bestäms av den berörda tillsynsmyndigheten genom föreskrifter och normativa ställningstaganden vid prövningen. Men god kreditgivningssed har genom konkret reglering i några fall också anvisats som standard för att bestämma det materiella rättsförhållandet mellan näringsidkare och konsument (se 4 kap. 16 § samt 6 kap. 7 och 8 §§). Det kan då röra sig om en på annat sätt bestämd standard.

Lagrådet anser att det är angeläget att författningskommentaren tillförs ett resonemang om innebörden av begreppet "God kreditgivningssed", eftersom en konkretisering av begreppet skulle underlätta både förståelsen och tillämpningen av paragrafen. Det skulle vara önskvärt att det i en kommande proposition förs ett resonemang i frågan.

2 kap. 1 §

Paragrafen innehåller i flera punkter bestämmelser om allmän information som en näringsidkare ska tillhandahålla. I punkt 6 anges att denne ska tillhandahålla information om "kreditbeloppet, kreditkostnaden, kreditfordran" m.m. Dock definieras kreditfordran i 1 kap. 3 § som summan av kreditbeloppet och kreditkostnaden. Det förefaller alltså som om kravet på information leder till en dubbel information. Lagrådet sätter därför i fråga om det kan räcka att ange endast kreditfordran i denna bestämmelse. Om avsikten dock är att med kreditfordran avses en specificering av denna fordran till både beloppet och kostnaden bör ordet kreditfordran inleda bestämmelsen.

Beträffande författningskommentaren anser Lagrådet att det kan sättas i fråga om det behövs någon kommentar utöver det första stycket i kommentaren.

Rubriken till 2 kap. 2 §

Rubriken är enligt Lagrådets mening överflödig och kan strykas.

2 kap. 3–5 §§

Dessa paragrafer handlar om det krav på måttfullhet som ska gälla vid marknadsföring av krediter. Såvitt Lagrådet kan bedöma skulle det vara en fördel om bestämmelserna i 3 och 4 §§ samlas i endast en paragraf. Lagrådet föreslår att 3 § blir första stycket i den sammanslagna paragrafen och att 4 § blir andra stycket.

Bestämmelsen i 5 § rör påföljd och bör som Lagrådet har framhållit inledningsvis flyttas till 9 kap. med den ändring som följer ifall Lagrådets förslag genomförs. Rubriken närmast före 5 § bör under alla förhållanden utgå.

I 4 § anges att vissa formuleringar inte får förekomma. Det gäller bl.a. formuleringar avseende kostnader eller det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten. Lagrådet har ingen erinran mot detta, men ställer sig frågande till att de skilda faktorerna behöver preciseras när det är möjligt att i stället hänvisa till tillämpliga delar av listan på definitioner i 1 kap. 3 §.

I författningskommentaren anges att 5 § innehåller bestämmelser om otillbörlig marknadsföring på konsumentområdet. En bättre överensstämmelse med lagtexten vore att det i kommentaren i stället anges att paragrafen innehåller bestämmelser om att marknadsföring som inte är måttfull ska anses otillbörlig.

Rubrikerna till 2 kap. 6–8 och 10 §§

Rubriken till 6 § lyder *Information vid marknadsföring* och rubrikerna till 7 och 8 §§ lyder *Hur information vid marknadsföring ska lämnas* respektive *Särskild upplysning vid marknadsföring*. Rubriken till 10 § lyder *Särskild information vid marknadsföring av kreditförmedling*. Enligt Lagrådets mening hänger de fyra paragraferna så tydligt ihop att det räcker med rubriken före 6 §. Lagrådet föreslår därför att de övriga rubrikerna utgår.

2 kap. 8 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om information till konsumenten vid marknadsföring. Tillämpligheten skulle förbättras om paragrafens första stycke formuleras på ett enklare sätt. Lagrådet föreslår att första stycket får följande lydelse.

8 § Näringsidkaren ska vid marknadsföring av kreditavtal informera konsumenten om att en kredit medför kostnader, riskerna med skuldsättning och vart konsumenten ska vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

2 kap. 12 § och rubriken till den paragrafen

I paragrafen undantas vissa slags krediter från ett antal av kapitlets bestämmelser. För att göra det tydligt att paragrafen syftar till att undanta vissa slags krediter från bestämmelserna och inte till att göra undantag i bestämmelserna föreslår Lagrådet rubriken *Undantag för vissa slags krediter*.

Paragrafen finns i anslutning till de bestämmelser som undantas. Det finns därför knappast något behov av att i paragrafen redogöra för innehållet i de bestämmelser som undantas. Lagrådet föreslår därför att paragrafen får följande lydelse.

12 § För en särskild fakturakredit gäller inte 1, 2 och 6–10 §§.
För en värdepapperskredit gäller inte 1, 2 och 9 §§.

3 kap. 6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om information som ska lämnas till en konsument om möjligheten till rådgivning. Den gäller endast om näringsidkaren erbjuder sådan rådgivning. Detta skulle framgå tydligare om paragrafen ges följande lydelse.

6 § Om näringsidkaren erbjuder rådgivning om krediter ska konsumenten upplysas om det. En sådan upplysning ska lämnas senast när näringsidkaren inhämtat upplysningar om konsumentens ekonomiska och personliga förhållanden samt om konsumentens önskemål och särskilda krav.

3 kap. 10 och 11 §§

10 § behandlar en kreditförmedlares skyldigheter vad gäller information till konsumenten. I sista meningen anges att kreditförmedlaren också ska ge viss information till kreditgivaren.

11 § innebär åligganden för kreditförmedlaren att lämna uppgifter till kreditgivaren. Det sagda leder till bedömningen att sista meningen i 10 § ska flyttas till 11 § med den omformulering som det föranleder.

3 kap. 13 §

I paragrafen regleras näringsidkarens skyldighet att ge förklaringar i anledning av de avtal som erbjuds konsumenten. I

författningskommentaren anges att denna skyldighet "syftar i första hand till att ge konsumenten ett tillräckligt underlag för att *innan avtalets ingående* kunna avgöra om krediten passar hans eller hennes behov" (kurs. här). Kommentaren avslutas därefter på följande sätt: "Paragrafen är dock tillämplig under hela avtalstiden." Lagrådet ifrågasätter att denna sista mening är förenlig med lagtexten och föreslår att den utgår ur författningskommentaren. Annars bör lagtexten justeras.

3 kap. 15 §

Paragrafen handlar om kreditprövning. I tredje stycket föreskrivs: "Vid en väsentlig ökning av krediten ska en ny kreditprövning göras." Det framstår som något inkonsekvent att en ny kreditprövning ska göras "vid" en väsentlig ökning. Det mest naturliga skulle vara att den nya kreditprövningen görs "inför" en sådan ökning. Lagrådet föreslår en sådan ändring i tredje stycket.

Det framgår av avsnitt 6.10 i övervägandena (in fine under rubriken *Uppgifter till grund för kreditprövning*) att avsaknaden av en civilrättslig sanktionsregel vid bristande kreditprövning är ett medvetet val. När det gäller den näringsrättsliga regleringens civilrättsliga betydelse är emellertid praxis inte alldeles klar (se NJA 1993 s. 163, NJA 1997 s. 524 och NJA 1999 s. 408 men också NJA 2012 s. 725 p. 15). Det är därför av särskilt värde att det i författningskommentaren klargörs att bestämmelsen inte är avsedd att ha någon civilrättslig verkan, lämpligen med en anmärkning av 2012 års avgörande.

3 kap. 17 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om näringsidkarens skyldigheter gentemot konsumenten vid en kreditprövning som innefattar automatiserad personuppgiftsbehandling. Då ska denne på konsumentens begäran och genom "mänsklig medverkan" vidta några angivna åtgärder. Uttrycket "mänsklig medverkan" är både olämpligt och oklart. Med att en medverkan är mänsklig menas att den är human. Och en medverkan kan vara av olika grader.

Av kommentaren framgår att det som avses är att konsumenten ska kunna kommunicera med en människa. Lagrådet anser att den avsikten framträder tydligare om uttrycket "mänsklig medverkan" ersätts av att näringsidkaren på konsumentens begäran ska genom "en fysisk person" eller "en människa" granska etc.

Vidare anges i paragrafen att näringsidkaren ska ge en förklaring av kreditprövningen och vilken betydelse den automatiserade behandlingen av personuppgifter "haft för beslutet". Detta är otydligt och svårtillämpat. Vad som avses är sannolikt att en förklaring ska avse betydelsen innan något beslut fattas. Dessutom är det mindre klart vad som menas med beslut i detta sammanhang. Lagrådet föreslår att de angivna otydligheterna undanröjs genom att de nyss citerade orden ersätts av "har för ställningstagandet till kreditansökan".

3 kap. 19 § och rubriken före den paragrafen

Rubriken lyder *Förbud mot villkor om kompletterande tjänster*. Det är bara bestämmelsen i första stycket som innehåller ett förbud. I andra stycket finns i stället bestämmelser om förklaringar som ska lämnas om en näringsidkare tillsammans med en kredit erbjuder andra finansiella tjänster eller produkter. Bestämmelsen i 3 kap. 20 §, som också omfattas av rubriken, innehåller inte heller något förbud.

Lagrådet föreslår mot denna bakgrund att rubriken ändras till *Villkor om kompletterande tjänster*.

Av första stycket andra meningen framgår att näringsidkaren, för att bevilja en kredit, får ställa upp som villkor att konsumenten öppnar ett konto. Med konto torde avses ett konto som möjliggör betalning av amorteringar och kostnader (se 2 kap. 1 § andra stycket 12). Det framgår dock inte av lagtexten att det är ett sådant konto som avses. Lagrådet anser att lagtexten bör innehålla ett sådant förtydligande.

Av andra stycket framgår vidare att en näringsidkare som tillsammans med en kredit erbjuder, utan att det utgör ett villkor för att bevilja krediten, andra finansiella tjänster eller produkter "än ett konto eller en annan tjänst som möjliggör betalningar av krediten" ska lämna vissa förklaringar. Lagrådet förordar att orden "betalningar av krediten" ersätts med "betalning av amorteringar och kostnader". Vidare ifrågasätter Lagrådet om orden "eller en annan tjänst" bör finnas i lagtexten. Den EU-rättsliga regleringen torde tillåta ett villkor om en sådan kompletterande tjänst endast vid bostadskrediter.

Andra stycket första meningen är dessutom svårläst. Det skulle underlättas om inskottet "utan att det utgör ett villkor för att bevilja krediten" kom tidigare i meningen.

Lagrådet föreslår att paragrafen får följande lydelse.

19 § En näringsidkare får inte ställa upp som villkor för att bevilja en kredit att konsumenten också köper andra finansiella produkter eller tjänster. Näringsidkaren får dock ställa upp som villkor att konsumenten öppnar ett konto som möjliggör betalning av amorteringar och kostnader.

En näringsidkare som tillsammans med en kredit erbjuder, utan att det utgör ett villkor för att bevilja krediten, andra finansiella tjänster eller produkter än ett konto som möjliggör betalning av amorteringar och kostnader ska förklara för konsumenten vilken ränta som tillämpas om bara ett kreditavtal ingås. Näringsidkaren ska också förklara vilka avgifter och andra kostnader som var och en av de andra produkterna eller tjänsterna medför samt om avtal om dessa kan ingås separat. Förklaringarna ska ges till konsumenten innan ett kreditavtal ingås.

Lagrådet ifrågasätter dock om förutsättningarna "utan att det utgör ett villkor för att bevilja krediten" och "konto som möjliggör betalning av amorteringar och kostnader" i andra stycket alls är motiverade. Den första förutsättningen klargörs ju i första stycket. Och om näringsidkaren erbjuder "ett konto som möjliggör betalning av amorteringar och kostnader" utan att det är ett villkor för krediten, så kan det rimligen inte vara en börda för näringsidkaren eller någon nackdel för konsumenten att en upplysningsskyldighet finns också för det fallet. En enklare formulering enligt följande av andra stycket första meningen bör därför övervägas.

En näringsidkare som tillsammans med en kredit erbjuder andra finansiella tjänster eller produkter ska förklara för konsumenten vilken ränta som tillämpas om bara ett kreditavtal ingås.

3 kap. 20 §

Paragrafen har i det remitterade förslaget följande lydelse.

20 § Att en konsument har haft cancer får inte beaktas vid en kreditgivares erbjudande av försäkring för en kredit, om det har gått 15 år sedan den medicinska behandlingen avslutades.

Motsvarighet saknas i Konsumentkreditutredningens förslag.

Regeringen har emellertid gjort bedömningen att det av artikel 14.4 i direktivet följer ett krav på införande av en bestämmelse svarande mot den föreslagna (se övervägandena i avsnitt 6.9). Som Lagrådet ser det bör det dock vara tillräckligt med en reglering som får till följd åtminstone det som avses förhindrat med direktiven. Det leder Lagrådet till följande överväganden.

Rent redaktionellt bör en lagbestämmelse vid inringningen av tillämpningssituationen gå från det generella mot det specifika. Att det rör sig om en försäkring bör således komma först och konsumentens cancersjukdom sedan. Den föreslagna bestämmelsen är konstruerad tvärtom.

När det så gäller försäkringsfrågan ger bestämmelsen intrycket av att den avsedda tillämpningssituationen är att det rör sig om ett konkret erbjudande. Men utgångspunkten måste rimligen vara det mer generella, nämligen att försäkring för en tilltänkt kredit ingår som en möjlighet i näringsidkarens utbud. Vem som sedan för frågan om försäkring på tal saknar betydelse. Det bör framgå av bestämmelsen.

Men framför allt anser Lagrådet att bestämmelsen är alldeles för inriktad på en viss av många tänkbara men inte godtagbara skäl för att vägra en försäkring. Det går att i lagen åstadkomma ett generellt angreppssätt, som sedan i kommentaren kan följas upp med den aktuella situationen som ett konkret exempel på ett ohållbart skäl för en försäkringsvägran. I anslutning till 3 kap. 1 § försäkringsavtalslagen kan således övervägas att paragrafen formuleras enligt följande.

20 § Om en kreditgivare normalt tillhandahåller försäkring för beviljade krediter, får konsumenten vägras en sådan försäkring endast om det finns särskilda skäl för det.

Enligt Lagrådets bedömning uppfylls direktivkraven med en denna bestämmelse. Alternativt kan en hänvisning göras till 3 kap. 1 § försäkringsavtalslagen, som innebär detsamma som den föreslagna bestämmelsen.

Skulle emellertid regeringen anse att Lagrådets förslag till en mer generell bestämmelse om kontraheringsplikt inte är tillräckligt i förhållande till direktivkraven kan en konkretisering beträffande cancerfallet tillföras texten. Paragrafen skulle då kunna utformas enligt följande.

20 § Om en kreditgivare normalt tillhandahåller försäkring för beviljade krediter, får konsumenten vägras en sådan försäkring endast om det finns särskilda skäl för det. Att en konsument har haft cancer utgör aldrig ett särskilt skäl för en sådan vägran, om det har gått 15 år sedan den medicinska behandlingen avslutades.

Vidare bör frågan om påföljd för det fall att näringsidkaren åsidosätter bestämmelsen klargöras, t.ex. i författningskommentaren.

3 kap. 21 § och rubriken till den paragrafen

I paragrafen anges undantag från ett antal av kapitlets bestämmelser. Paragrafen, och rubriken före paragrafen, bör utformas på samma sätt som Lagrådet föreslår beträffande 2 kap. 12 §.

4 kap. 1 §

I paragrafen föreskrivs att för bundenhet av ett kreditavtal eller ett avtal om en kompletterande tjänst till kreditavtalet krävs att konsumenten uttryckligen har samtyckt till att ingå avtalet. Av författningskommentaren framgår att uttrycklighetskravet gäller även avtalsändringar.

Beträffande innebörden av kravet uttalas i författningskommentaren att "samtycket ska uttryckas genom en entydig och tydligt bekräftande *handling*" (kurs. här). Som exempel nämns bland annat att konsumenten godkänner avtalsvillkoren genom att på fråga acceptera avtalsvillkoren.

Exemplet visar att det citerade uttalandet inte ska förstås så att det är fråga om något skriftlighetskrav. Vad det rör sig om är att konsumentens vilja att avtalsbinda sig ska ha kommit till ett särskilt evident uttryck. Citatet bör därför omformuleras till att "samtycket ska ha kommit till ett entydigt och tydligt uttryck" eller något liknande. Det krävs helt enkelt mer för att en viljeförklaring ska anses föreligga än vad som följer av allmänna avtalsrättsliga principer.

I fråga om ändringar i avtalet till konsumentens nackdel tillkommer den aspekten att eftersom ett kreditavtal har en varaktighet uppkommer frågan om betydelsen av en fortvarig avtalstillämpning

som avviker från det ursprungliga kreditavtalet. Också här gäller uttrycklighetskravet, men frågan är hur det närmare bestämt ska tillämpas. Om avvikelsen uppenbarligen måste ha insetts av konsumenten men avtalet utan någon invändning under en längre tid har tillämpats såsom ändrat, så bör en erforderligt tydlig konkludent accept beroende på omständigheterna i övrigt kunna anses föreligga. Men här föreligger det en viss skillnad mellan bundenhet avseende förfluten tid och bundenhet för framtiden. Någon klar princip för alla fall låter sig under alla förhållanden inte ställas upp. Det viktiga är att uttrycklighetskravet inte stänger för en allsidig bedömning, om än med ett högt ställt krav på tydlighet för den normativa slutsatsen att konsumenten ska anses ha samtyckt till att avtalsbinda sig. Det vore en fördel för tillämpningen om denna fråga diskuterades i författningskommentaren.

4 kap. 4 §

Enligt paragrafen har konsumenten rätt att få en betalningsplan m.m. Det framgår emellertid inte vare sig av lagtext eller kommentar när denna rätt tillkommer konsumenten. Det ligger dock i sakens natur att konsumenten har rätt att när som helst få en betalningsplan m.m.

Lagrådet föreslår att detta uttryckligen anges i lagtexten.

4 kap. 7 §

Bestämmelserna i 7 § motsvaras av 18 § i den nu gällande konsumentkreditlagen. Enligt den paragrafen är kredittagaren skyldig att, utöver eller i stället för ränta, betala "särskild ersättning för krediten [avgift]" endast om sådan ersättning avser kostnader som kreditgivaren har för krediten.

I den föreslagna paragrafen har uttrycket "särskild ersättning för krediten [avgift]" ersatts med "andra kreditkostnader". I övrigt är

ordalydelsen i allt väsentligt oförändrad i förhållande till den nu gällande bestämmelsen. Bland annat talas det i paragrafen om "sådan ersättning" och om "avgifter", dvs. ord och uttryck som passar bättre i en bestämmelse som enligt sin ordalydelse reglerar just kredittagarens skyldighet att betala "särskild ersättning för krediten [avgift]".

Det är vidare svårt att se att "andra kreditkostnader" skulle kunna vara något annat än "kostnader som kreditgivaren har för krediten".

Lagrådet föreslår därför att paragrafen utformas i nära överensstämmelse med den nu gällande bestämmelsen.

4 kap. 16 §

I paragrafen föreskrivs att säljaren vid kreditköp ska i enlighet med god kreditgivningssed ta ut en kontantinsats av köparen. Hur den relevanta goda kreditgivningsseden ska bestämmas framgår inte.

God sed kan bestämmas på skilda sätt. Den goda kreditgivningssed som påbjuds i 1 kap. 9 § utgör ett slags skälighetsstandard som får sitt innehåll genom normativa ställningstaganden av den tillämpande myndigheten (se kommentaren till 1 kap. 9 §). Vad som gäller i förevarande fall (liksom beträffande 6 kap. 7 och 8 §§) bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

4 kap. 18 §

Paragrafen behandlar konsumentens ställning vid kreditgivarens överlåtelse av sina rättigheter enligt kreditavtalet. Första stycket tar sikte på vad som gäller materiellt, medan det i andra stycket föreskrivs att den överlåtande kreditgivaren ska informera konsumenten om överlåtelsen.

En grundläggande invändning mot det remitterade förslaget är att den nu gällande regleringen föreslås upptagen i den nya lagen utan att det uppmärksammas vad det innebär i fråga om de skyldigheter av marknads- eller näringsrättslig karaktär som åligger en kreditgivare.

Till att börja med bör klargöras att om en ny kreditgivare ersätter den ursprungliga, så övergår ansvaret för de skyldigheter som en kreditgivare har på den nya kreditgivaren. Det förutsätter emellertid, efter vad Lagrådet föreslår, att den till vilken överlåtelsen sker är näringsidkare. Om så inte är fallet synes konsekvensen inte kunna bli någon annan än att den överlåtande kreditgivaren förblir kreditgivare med bestående ansvar för de ifrågavarande skyldigheterna.

Mot bakgrund av det anförda förordar Lagrådet att det under den ändrade rubriken *Överlåtelse av krediten* införs en ny paragraf som reglerar vad som gäller i fråga om andra skyldigheter än materiella. Ett förslag är följande.

00 § Om en kreditgivare överlåter sina rättigheter enligt kreditavtalet till en annan näringsidkare blir förvärvaren ny kreditgivare. Konsumenten ska informeras om överlåtelsen av den ursprungliga kreditgivaren. Efter överlåtelsen ansvarar den nya kreditgivaren i stället för den ursprungliga för de skyldigheter som en kreditgivare har enligt lagen.

Om en kreditgivare överlåter sina rättigheter enligt kreditavtalet till någon som inte är näringsidkare upphör inte med det ansvaret för de skyldigheter som en kreditgivare har enligt lagen.

Det kan noteras att en kreditgivare som överlåter sina rättigheter enligt kreditavtalet till någon som inte är näringsidkare får enligt Lagrådets förslag ställning som om det hade varit fråga om en pantförskrivning.

Med Lagrådets förslag blir föreskriften om informationsskyldighet i andra stycket i remissens förslag överflödigt. Det bör i sammanhanget noteras att inte i något av förslagen föreskrivs

informationsskyldighet för det fall att kreditfordran pantförskrivs. Huruvida informationsskyldighet bör finnas också i det fallet, liksom när fråga är om överlåtelse till någon som inte är näringsidkare, bör övervägas i det fortsatta beredningsarbetet.

För konsumentens materiella rätt efter en överlåtelse av kreditfordran saknar det betydelse om förvärvaren är näringsidkare eller inte. Här gäller de allmänna civilrättsliga principer som avses komma till uttryck i den från äldre lagar övertagna bestämmelsen i första stycket. Enligt lagtexten ställs dock konsumenten i två hänseenden sämre än vad som följer av dessa principer.

I 27 § skuldebrevslagen föreskrivs att förvärvaren inte har "bättre rätt" än överlåtare. Den formuleringen täcker mer än "invändningar som [konsumenten] vid överlåtelsen kunde göra mot överlåtare", dels på sätt att det kan finnas borgenärskyldigheter som konsumenten vill göra gällande, dels genom begränsningen till en viss tidpunkt.

Även när det gäller kvittning mot förvärvaren med motfordran hos överlåtare ställs enligt bestämmelsens ordalag konsumenten sämre än andra gäldenärer. Enligt 28 § skuldebrevslagen gäller som förutsättning för kvittningsrätt att gäldenären antingen ska ha förvärvat motfordran innan han eller hon fick anledning till "förmodan" om överlåtelsen eller att kvittningsrätt vid överlåtelsen säkert har kunnat förutses genom att motfordran förfaller före huvudfordran. Men den remitterade bestämmelsens ordalag utesluter kvittning i det senare fallet och begränsar rätten till kvittning i det förra (enligt bestämmelsen får konsumenten inte kvitta med motfordran som förvärvats efter överlåtelsen, medan andra gäldenärer får kvitta med motfordran som har förvärvats efter överlåtelsen men före "förmodan" om denna).

Om tanken är att konsumenten ska stå lika starkt som han eller hon skulle ha gjort enligt 27 och 28 §§ skuldebrevslagen förtjänar den föreslagna och från äldre lagar övertagna bestämmelsen en sådan översyn som Lagrådet förordar.

Avslutningsvis en terminologifråga. I såväl 28 § i den nu gällande konsumentkreditlagen som i förevarande paragraf används begreppet pantsättning i stället för pantförskrivning. Det senare begreppet används regelmässigt i betydelsen av den rättsliga dispositionen (avtalet), medan begreppet pantsättning främst brukas för att beskriva det sakrättsliga fullbordandet av säkerhetsrätten. Om full korrespondens ska föreligga med överlåtelsebegreppet, som är ingången till regleringen i paragrafen, så är pantförskrivning att föredra framför pantsättning. Pantförskrivningstidpunkten inträffar dessutom tidigare än pantsättningstidpunkten, och till det kommer att en avtalstidpunkt är typiskt sett lättare att fastställa än när förskrivningen blir sakrättsligt fullgången. Vid en översyn av regleringen kan lämpligen frågan om terminologi övervägas.

4 kap. 19 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om konsumentens rättigheter mot kreditgivaren vid ett kreditköp. Fråga är om ett särskilt konsumenträttsligt skydd som inte bygger på allmänna fordringsrättsliga principer.

Beträffande första stycket andra meningen kan det inte råda någon tvekan om att med betalning likställs genomförd kvittning. En fordran hos säljaren som saknar samband med kreditköpet torde dock inte få kvittas mot kreditgivarens krav enligt kreditavtalet.

I andra stycket andra meningen föreskrivs att det återkrav som konsumenten enligt första stycket kan vara berättigad att ställa mot kreditgivaren är begränsat till vad konsumenten har tagit emot med

anledning av krediten. Här som så ofta när det gäller begränsningar till ett visst takbelopp uppkommer frågan vad det innebär beträffande ränta (amorteringar måste rimligen reducera vad konsumenten ska anses ha tagit emot). Svaret är inte självklart.

Det kan i sammanhanget också påpekas att det som avses uppnått med andra stycket kan åstadkommas både enklare och tydligare genom en bestämmelse av innebörd att konsumenten mot kreditfordran får kvitta med konnex motfordran på säljaren (dvs. anspråk på återbetalning, skadestånd eller annan penningprestation på grund av köpet).

Även denna paragraf förtjänar en översyn.

4 kap. 20 §

I paragrafen, som har en lång historia, föreskrivs ett förbud mot löpande fordringshandlingar vid kreditköp. Förbudet är straffsanktionerat men inverkar vid åsidosättande inte på den löpande fordringshandlingens giltighet.

I samband med tillkomsten av 1992 års konsumentkreditlag övervägdes om förbjudna fordringshandlingar borde vara ogiltiga. Ogiltighet ansågs emellertid komma i konflikt med de principer i skuldebrevslagen som skyddar en godtroende förvärvare av löpande skuldebrev. Se prop. 1991/92:83 s. 83 f. Frågan är dock om det numera finns anledning att låta löpande fordringshandlingar utställda av konsumenter vara förenade med den negotiabilitet som gäller när handlingarna förekommer i affärslivet. Rättsfallet "Den överlåtna fordringsstocken" NJA 2010 s. 467 indikerar snarare motsatsen. Under alla förhållanden bör inte en rättighetsförvärvare som är i oaktsam ond tro om kreditgivarens lagöverträdelse ha fördelen av fordringshandlingens negotiabilitet när det gäller konsumentens invändningar på grund av kreditköpet.

Undantaget i andra stycket för egna växlar som är utställda av banker har förmodligen sin egen historia och är möjligen numera obsolet.

Även straffbestämmelsen i tredje stycket kan sättas i fråga. Det finns beträffande bestämmelsen också anledning att erinra om att kriminaliseringen enligt *ne bis in idem*-principen verkar begränsande på möjligheten att lägga ett åsidosättande till grund för andra påföljder.

Det anförda ger vid handen att paragrafen bör omfattas av den snara översyn som Lagrådet förordar av de materiella bestämmelserna i lagen. Då bör övervägas om inte lagtexten kan formuleras så enkelt som att förbudet gäller löpande fordringshandlingar generellt, alltså utan att något slags specifikt fordringsinstrument nämns.

4 kap. 21 §

Paragrafen föreskriver att ett belopp som konsumenten har betalat för avräkning på en fordran enligt kreditavtalet får kreditgivaren inte först räkna av på någon annan fordran.

Bestämmelsen har sin motsvarighet i 31 § i den nu gällande konsumentkreditlagen. Syftet är att förbjuda avräkning med stöd av s.k. avräkningsförbehåll i kreditavtalet, dvs. ett avtalsvillkor som ger näringsidkaren rätt att räkna av en mottagen betalning på någon annan fordran än den kreditfordran som konsumenten har anvisat.

Avräkningsordningen som sådan regleras i 9 kap. 5 § handelsbalken. Av den regleringen följer att en gäldenär har rätt att välja vilken av flera skulder en betalning till borgenären ska räknas av mot, dock ska frigörelsetiden ha inträtt och ränta räknas av före kapital. Regleringen är generell och gäller alltså även i fråga om betalning som har destinerats till en kreditfordran. Den förevarande paragrafen gör i det

reglerade hänseendet avräkningsordningen tvingande på så sätt, att valrätten inte genom avtal kan föras över från konsumenten till kreditgivaren.

Paragrafens formulering ger emellertid det felaktiga intrycket att fråga är om en avräkningsregel. Att det handlar om ett förbud nämns bara i rubriken. Det kan skymma sikten för att konsumentens avräkningsrätt inte är begränsad till betalning som har destinerats till en kreditfordran.

Det finns goda skäl för att i stället för ett förbud mot avräkningsförbehåll omformulera paragrafen så att den avräkningsrätt som tillkommer en gäldenär enligt 9 kap. 5 § handelsbalken blir tvingande. I linje med rättsfallet NJA 2013 s. 1190 borde vidare den situationen att konsumenten inte uppmärksammade sin avräkningsrätt regleras på ett tvingande och för konsumenten fördelaktigt sätt. En möjlighet är en sådan regel om avräkningsförfrågan som förordas i det särskilda yttrandet i rättsfallet. Alternativt skulle regeln kunna innebära att kreditgivaren ska räkna av betalningen efter vad som är fördelaktigast för konsumenten. Det är en enklare och rakare ordning, men den har den nackdelen jämfört med en förfrågningsmodell att konsumenten inte blir upplyst om sin valrätt och därmed inte får möjligheten att göra ett informerat ställningstagande.

Avräkningsordningen när en konsument är gäldenär bör dock vara densamma för olika slags konsumentförhållanden. Till det kommer att det under föredragningen har upplysts att det pågår ett lagstiftningsärende om avräkningsordningen i en närliggande situation. Det får förutsättas att den viktiga frågan om en för konsumenter fördelaktig och tvingande avräkningsordning – också när betalningen är odestinerad – blir föremål för lagstiftning i annan ordning. Om inte annat bör frågan uppmärksammas i samband med

den översyn som Lagrådet förordar av de materiella bestämmelserna i lagen.

Det sagda hindrar inte att den nuvarande något kryptiskt formulerade bestämmelsen bör kunna skrivas tydligare och bredare, så att avräkningsförbehåll blir generellt överksamma. Ett förslag är följande.

21 § I kreditavtalet får inte föreskrivas att kreditgivaren får räkna av ett belopp som konsumenten har betalat på någon annan fordran än den som konsumenten har anvisat.

En skillnad i förhållande till den gällande regleringen är att det tydliggörs att fråga är om giltigheten av en avtalsföreskrift i form av ett avräkningsförhåll. Den skillnaden är endast redaktionell. En annan och åtminstone till synes materiell skillnad är att förbudet gäller generellt och inte bara när konsumenten har anvisat avräkning mot en skuld enligt kreditavtalet. Det innebär i praktiken att avräkningsrätten i 9 kap. 5 § blir på så sätt tvingande till konsumentens förmån att valrätten inte avtalsvis kan läggas i kreditgivarens hand. Det kan dock sättas i fråga om ett sådant förbud mot avräkningsförbehåll innebär någon egentlig ändring av rättsläget. Det är således knappast förenligt med god kreditgivningssed – i mening av att näringsidkaren ska ta till vara konsumentens intressen med tillbörlig omsorg – att ens med avtalsstöd räkna av en mottagen betalning i strid med konsumentens avräkningsanvisning. Ur den synvinkeln rör det sig mer om ett klarläggande än en materiell förändring.

4 kap. 22 § och rubriken till den paragrafen

I paragrafen anges undantag från ett antal av kapitlets bestämmelser. Paragrafen, och rubriken före paragrafen, bör utformas på samma sätt som Lagrådet föreslår beträffande 2 kap. 12 §.

5 kap. 7 § och rubriken till den paragrafen

I paragrafen anges undantag från ett antal av kapitlets bestämmelser. Paragrafen, och rubriken före paragrafen, bör utformas på samma sätt som Lagrådet föreslår beträffande 2 kap. 12 §.

Rubriken till 6 kap.

Det föreslås i remissen att kapitlets rubrik ska lyda *Betalning av krediten och uppsägning*. Lagrådet förordar att rubriken justeras så att den bättre återspeglar innehållet i kapitlet. En möjlig rubrik skulle kunna vara *Förtidsbetalning av krediten och uppsägning av kontokrediter*.

6 kap. 5 §

Paragrafen innehåller en informationsskyldighet för en kreditgivare som vill säga upp en kontokredit.

Även 10 § innehåller en informationsskyldighet som tar sikte på uppsägning av kontokrediter. Den informationsskyldigheten träffar inte alla kontokrediter utan bara sådana som har en obestämd löptid. Informationsskyldigheten enligt 5 § träffar däremot uppsägning av kontokrediter oavsett om avtalet har en obestämd löptid eller om löptiden är avtalad. För kontokrediter med en obestämd löptid finns det alltså, enligt ordalydelsen av bestämmelserna, två bestämmelser om informationsskyldighet i en uppsägningssituation. Skyldigheterna är utformade på olika sätt i de två bestämmelserna.

Av övervägandena i lagrådsremissen framgår att avsikten är att informationsskyldigheten enligt 5 § ska vara subsidiär i förhållande till informationsskyldigheten enligt 10 §. Det bör övervägas om inte detta bör komma till tydligare uttryck i lagen.

Lagrådet förordar en lösning som innebär att det i 5 § uttryckligen anges att paragrafen bara är tillämplig på kontokrediter med en avtalad löptid. Då blir andra stycket i paragrafen överflödigt och kan tas bort. Lagrådet föreslår sålunda att 5 § får följande lydelse.

5 § Om kreditgivaren vill säga upp en kontokredit med en avtalad löptid eller vill ändra avtalsvillkoren för en kontokredit på så sätt att kreditutrymmet minskar ska konsumenten informeras på ett överenskommet sätt minst 30 dagar innan uppsägningen eller ändringen av avtalsvillkoren får verkan.

Under alla förhållanden är paragrafen placerad under en rubrik – *Kreditgivarens rätt att få betalning i förtid* – som inte har någonting att göra med innehållet i paragrafen. Lagrådet föreslår att bestämmelsen tas in i en paragraf som placeras omedelbart efter 6 kap. 10 §.

6 kap. 6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om återbetalning av en kontokredit när kreditgivaren säger upp krediten eller ändrar avtalsvillkoren på så sätt att kreditutrymmet minskar.

Regleringen hänger samman med 5 §, och även bestämmelsen i 6 § föreslås flyttad till en ny paragraf som placeras efter 10 §. Vidare föreslår Lagrådet att de nya paragraferna föregås av en rubrik som tar sikte på just de paragraferna.

I lagtexten används begreppet "den överskjutande skulden" för det belopp som ska återbetalas på grund av ett utnyttjat kreditutrymme. Det kan emellertid sättas i fråga att begreppet "överskjutande" verkligen är alldeles träffande. Den delen av skulden som ska återbetalas är knappast "överskjutande" utan snarare förfallen. Uttrycket "den överskjutande skulden" framstår vidare som mindre träffande för den situationen att kreditgivaren har sagt upp kontokrediten i sin helhet och inte bara ändrat avtalsvillkoren.

Enligt Lagrådets mening borde det anges tydligare i lagtexten vad som avses. Lagrådet föreslår att uttrycket "den överskjutande skulden" ersätts med "det förfallna beloppet".

6 kap. 11 §

I paragrafen ställs krav på rutiner och riktlinjer för att ge kreditgivaren möjligheter att upptäcka om konsumenten har ekonomiska svårigheter. Lagtexten har emellertid utformats så att detta krav gäller ekonomiska svårigheter över huvud taget. Detta kan knappast vara avsikten, eftersom svårigheterna rimligen måste vara kopplade till också kreditgivarens intresse, dvs. intresse av att konsumenten kan fullgöra sina åtaganden enligt kreditavtalet.

Lagrådet föreslår att första stycket får följande lydelse.

11 § En kreditgivare ska ha rutiner och riktlinjer för att tidigt upptäcka om konsumenten har ekonomiska svårigheter att fullgöra kreditavtalet.

Att paragrafens placering i 6 kap. kan ifrågasättas har påpekats i inledningen.

6 kap. 13 § och rubriken till den paragrafen

I paragrafen anges undantag från ett antal av kapitlets bestämmelser. Paragrafen, och rubriken före paragrafen, bör utformas på samma sätt som Lagrådet föreslår beträffande 2 kap. 12 §.

Rubriken före 7 kap. 3 §

Rubriken är *Uppgörelse när en vara återtas*. Det är en olycklig formulering eftersom det knappast kan vara fråga om en uppgörelse när en återtaganderätt utnyttjas. Lagrådet föreslår att rubriken ändras till *Genomförande av återtaganderätt*.

8 kap. Bostadskrediter

Det framgår redan av kapitelrubriken att kapitlet handlar om bostadskrediter. Det leder till att det kan finnas anledning att i de följande paragrafer där detta begrepp används frekvent i stället ersätta begreppet med endast krediter eller ibland låta det utgå. Sådana förenklingar kan göras i bl.a. 3, 4 och 6 §§. Eventuellt kan kapitlet inledas med en första paragraf som anger att kapitlet handlar om bostadskrediter

Rubriken före 8 kap. 2 §

Rubriken är enligt Lagrådets mening överflödig och kan strykas.

8 kap. 3 §

Lagtexten bör justeras så att orden "och otillbörlig" stryks. Jfr Lagrådets synpunkter under 2 kap. 3–5 §§.

8 kap. 10 §

Paragrafen handlar om viss information som en kreditförmedlare ska lämna till konsumenten. I första stycket 3 anges att konsumenten ska informeras om att han eller hon förmedlar "kreditavtal från" en eller vissa kreditgivare. Men det bör vara "krediter från" eller "kreditavtal för". Lagrådet föreslår att lagtexten justeras.

8 kap. 17 § och rubriken före den paragrafen

Lagrådet föreslår, i linje med vad Lagrådet uttalat beträffande rubriken före 3 kap. 19 §, att rubriken före 8 kap. 17 §, ändras till *Villkor om kompletterande tjänster*.

Enligt 8 kap. 1 § första stycket 5 ska den allmänna informationen om bostadskrediter innehålla en uppgift om huruvida det krävs att konsumenten öppnar ett konto eller ansluter sig till en tjänst som

möjliggör "betalning av amorteringar och kostnader". Bestämmelsen i 8 kap. 17 § första stycket andra meningen bör justeras för att överensstämma med lydelsen av 8 kap. 1 § första stycket 5. Lagrådet föreslår sålunda att orden "betalningar av krediten" ersätts med "betalning av amorteringar och kostnader". Samma ändring bör göras i 8 kap. 17 § andra stycket.

Lagrådet föreslår att 8 kap. 17 § andra stycket första meningen får följande lydelse.

En näringsidkare som tillsammans med en bostadskredit erbjuder, utan att det utgör ett villkor för att bevilja krediten, andra finansiella produkter eller tjänster än ett konto eller en annan tjänst som möjliggör betalning av amorteringar och kostnader ska förklara för konsumenten vilken ränta som tillämpas om bara ett avtal om en bostadskredit ingås.

Men även en förenkling av lagtexten bör övervägas. Se Lagrådets synpunkter under 3 kap. 19 §.

8 kap. 27 §

I paragrafen anges att 4 kap. 18 § gäller om kreditgivaren har överlåtit sina rättigheter enligt ett kreditavtal. Det framgår dock av författningskommentaren att också pantförskrivning avses. Lagtexten ska alltså justeras i enlighet med författningskommentaren.

8 kap. 32 och 33 §§

Bestämmelsen i första meningen i 32 § reglerar en kreditgivares möjligheter att få tillgodogöra sig ersättning när en konsument betalar en bostadskredit i förtid. Kreditgivaren får enligt bestämmelsen tillgodogöra sig ersättning endast om förutsättningarna för att ta ut ränteskillnadsersättning i 6 kap. 8 § är uppfyllda.

I 33 § regleras vad ränteskillnadsersättningen för en bostadskredit som högst får uppgå till. Frågan berörs också i andra meningen av

32 § på så sätt att det där föreskrivs att 33 § "dock" ska gälla i stället för 6 kap. 9 §.

Hänvisningen till 6 kap. 8 § tar emellertid inte som 6 kap. 9 § sikte på storleken av ränteskillnadsersättningen utan endast på förutsättningarna för att ta ut sådan ersättning. Den motsättning som andra meningen synes utgå från genom ordet "dock" finns alltså inte. Redan av det skälet behövs inte bestämmelsen i 32 § andra meningen. Men också den följande regleringen i 33 § gör meningen överflödig. Meningen kan alltså utgå.

Vidare bör, liksom i den nu gällande konsumentkreditlagen, den återstående bestämmelsen i 32 § och bestämmelsen i 33 § finnas i samma paragraf.

Lagrådet föreslår att den paragrafen får följande lydelse.

32 § En kreditgivare får inte tillgodogöra sig någon ersättning för att krediten betalas i förtid. Om förutsättningarna i 6 kap. 8 § för att ta ut ränteskillnadsersättning är uppfyllda får dock kreditgivaren ta ut sådan ersättning för den tid som återstår.

Ränteskillnadsersättningen får högst uppgå till ett belopp som beräknas utifrån den genomsnittliga marknadsräntan för avtal om byte av räntebetalningar under 20 handelsdagar och som motsvarar skillnaden mellan

- marknadsräntan närmast före det att räntebindningstiden inleddes, med en löptid motsvarande räntebindningstiden, och
- marknadsräntan närmast före det att förtidsbetalningen gjordes, med en löptid motsvarande den återstående räntebindningstiden.

8 kap. 34 §

Av paragrafen följer att en kreditgivare, när det är lämpligt, ska erbjuda konsumenten alternativ till verkställighetsåtgärder när konsumenten är i dröjsmål med en betalning enligt ett avtal om en bostadskredit.

I 6 kap. 12 § finns en motsvarande bestämmelse som gäller andra krediter än bostadskrediter.

I 6 kap. 11 §, som också reglerar andra krediter än bostadskrediter, finns vidare bestämmelser om att en kreditgivare ska ha rutiner och riktlinjer för att tidigt upptäcka om en konsument har ekonomiska svårigheter att fullgöra kreditavtalet samt att näringsidkaren kan behöva informera konsumenten om vart denne kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor. Motsvarande bestämmelser finns inte för bostadskrediter.

Det finns goda skäl för att sträva efter en enhetlig reglering, och bolånedirektivet torde knappast lägga hinder i vägen för att införa sådana bestämmelser även för bostadskrediter. Lagrådet föreslår därför att det införs sådana bestämmelser även för bostadskrediter. Paragrafen bör föregås av en rubrik motsvarande den som föreslås införas före 6 kap. 11 §.

Om Lagrådets förslag inte följs bör det under alla förhållanden införas en rubrik före 34 § så att paragrafen inte, som i förslaget, täcks av rubriken *Hur kreditfordran ska beräknas vid betalning av skulden i förtid*.

Kapitelrubriken till 9 kap. m.m.

I kapitlet regleras bl.a. påföljder och rubriken bör därför vara *Tillsyn, påföljder och överklagande*.

Som har framhållits inledningsvis bör ett antal bestämmelser som rör marknadsföringslagens bestämmelser flyttas hit. Men även så är det svårt att av bestämmelserna i kapitlet få någon klar helhetsuppfattning om vad som gäller i fråga om tillsyn och påföljder. Det hänger bl.a. samman med att regleringen finns i annan lagstiftning. Enligt Lagrådets uppfattning skulle det vara av värde att detta framgick av bestämmelserna i 9 kap. Vid det fortsatta beredningsarbetet bör därför övervägas om det kan göras genom en upplysningsbestämmelse eller på något annat sätt.

9 kap. 3 §

I paragrafen behandlas Konsumentverkets befogenheter när en kreditgivare inte gör en tillräcklig kreditprovning.

Såvitt gäller andra krediter än bostadskrediter hänvisas i första och tredje styckena till 3 kap. 17 och 18 §§. När det gäller bostadskrediter görs inte motsvarande hänvisning. Detta torde vara ett misstag som bör justeras genom att orden "första meningen" i första och tredje styckena stryks.

Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter

1 kap. 7 §

I paragrafen definieras kreditgivare annorlunda än i förslaget till konsumentkreditlag på så sätt att vid överlåtelse omfattas inte ny kreditgivare av definitionen. Det betyder att om en kreditgivare förvärvar en fordringsstock av en annan kreditgivare, så kommer olika regler att gälla för kreditavtalen beroende på vem som gav krediten. Om detta är avsett bör det anges i författningskommentaren för att undvika oklarheter i rättstillämpningen.

5 kap. 2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilken myndighet som ansvarar för tillsynen över att lagens bestämmelser följs. I andra meningen införs ett undantag som innebär att viss angiven verksamhet undantas från Finansinspektionens tillsyn.

Enligt Lagrådets mening bör detta undantag inte infogas i befintlig lagtext. I stället bör undantaget tillföras paragrafen som ett självständigt tredje stycke.

6 kap. 7 a §

I paragrafen behandlas ramarna för sanktionsavgiftens storlek vid överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

En begränsning av avgiften är bestämd i euro utan uppgift om dag för valutaomräkning i vare sig paragrafen eller kommentaren till denna. Under föredragningen har uppgetts att den relevanta tidpunkten är dagen för beslutet av sanktionsavgiften. Det bör framgå av åtminstone kommentaren.

Föreskrift om att avgiften tillfaller staten saknas i paragrafen.

Lagrådet föreslår att det i en ny paragraf föreskrivs att avgifter enligt denna och andra paragrafer i kapitlet tillfaller staten och att de berörda paragraferna ändras i enlighet med det.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.